

Tóth László

Dunaszerdahely-napló

Szélgjegyzetek elszelelt napokhoz

2008. május 6., kedd, Pozsonypüspöki

Megint költözni készülök – most (újból) Dunaszerdahelyre. Új otthont keresek magamnak ismét. Új hazát. Így vagyok városokkal, országokkal, amióta élek. Bár mindez csak földrajz, mindez csak lakberendezés, bútorszállítás.

Az igazság azonban, hogy bárhova mentem is eddig, valójában ki se mozdultam otthonról. Ma is ugyanabban a nyelvben és ugyanabban a műveltségben, ugyanabban a viszonyítási rendben és viszonyítási rendszerben élek, melyben születésem óta berendezkedtem.

Azt hiszem, igazi otthonom: a könyveim.

És igazi hazám a műveltség.

2009. február 16., csütörtök, Dszerdahely

Este Pomogáts Béla legújabb, a néhány évvel ezelőtti *Magyar régiókhoz* hasonlóan szintén a *Lilium Aurum* kiadásában megjelent kötetét, a *Magyar tájak – magyar irodalom* című szöveggyűjteményét mutatom be a Budapest kávéházbeli Vámbéry-estek sorozatban. Bevezetőmben Béla több évtizedes integráló szerepét emeltem ki az egyre inkább, s már-már végzetesen széttartó magyar irodalomban, a magyar irodalom, nyelvi-kulturális identitás és összetartozás nem hivatalos, de mély hivatástudattal bíró, személyes elkötelezettségből szolgáló diplomatájának, *utazó nagykövetének* nevezve őt. Ugyanekkor figyelemre méltónak tartottam, hogy életművének szinte polihisztori kiterjedtsége és változatossága mellett mégis mily példásan homogén töltetű, sűrű szövéssé, ritka bő termésű az életműve. S azzal, írtam róla, hogy művei mily sok szállal gabalyodnak egymásba, azzal, hogy mindegyre tovább- és továbbviszi, tágítja-gazdagítja az előzőek érdeklődését, ismeretanyagát, sok esetben még talán problémaérzékenységét is, ugyanazon gondolati univerzum kiteljesítését szolgálja valamennyi. Így tehát a maga nemében az övé is a joyce-i Work in progress típusú művek körébe tartozik, a maga nemében az ő életműve is egy végtelenített, befejezhetetlen szövegfűga, ahol az egyes – és egymástól látszólag el is különülő – futamok elválaszthatatlanul és feltartóztathatatlanul olvadnak egybe egy végső harmóniában. A fenti s további hasonló jellegű, célú könyveibe sorolt nemzet- és irodalompolitikai tanulmányaival, esszéivel írónk olyan nemzetstratégiai elképzeléseket képvisel, melyek – ha okosabb, felelősebb és a köz dolgaira és érdekeire is figyelmesebb politikusaink lennének, határokon belül és kívül – azoknak a nemzetpolitikai és nemzetstratégiai célkitűzéseknek, úgymond „meccstaktikáknak” a megfogalmazásában és képviselésében is segítségükre lehetnének, melyek nélkül az integrálódó Európában és globalizálódó világunkban nincs erős nemzet, karakteres és távlatos nemzetépítés, értékteremtő értékképviselő. Csakhogy, szétnézve magunk körül, po-

litikusainknak erre van a legkevesebb gondjuk, és eszük ágában sincs figyelni azokra az értelmiségi stratégiákra és jelzésekre, melyeknek megértő értelmezésével az őket piedesztálra segített közösség(ek) érdekeit is hatékonyabban és távlatosabban képviselhetnék. Erős kétségeim vannak viszont afelől, hogy politikusaink – és én szeretnék legjobban tisztelegni a kivételek előtt – a felelős értelmiség köréből kerülnek-e ki, vagy legnagyobb részben olyan számító technokraták, politikus-vállalkozók, akik egyre inkább már csak saját – és esetleg szűk környezetük – érdekeit nézik. És még valamit. Ma már egyre kevesebben vannak (vagyunk?), akikben oly háborítatlanul él még a (magyar) világ egysége, mint a *Magyar tájak – magyar irodalom „utazóiban”*, ám Pomogáts Béla feltétlenül ezen kevesek közé tartozik. A 20. század vége felé, a 21. század hajnalán ugyanis íróink érdeklődésének középpontjába zömmel s egyértelműen a nagyvilág, a *globális* egyre teljesebb és egyre akadálytalanabb birtokbavétele került, a haza, a magyar (Trianon előtti) táj- és kulturális-szellemi haza egyidejű, ám minél teljesebb birtoklása helyett. Mára már mintha végletesen felbomlott volna haza és nagyvilág természetes bipolaritása, melynek helyét valami könnyelmű és kényelmes egypólusosság, egysarkúság, szellemi egysíkúság vette át, a Pomogáts mostani szövegválogatásának szinte mindegyik lapjáról szétáradó diakronikus szemlélet helyébe egyfajta felületi (felületes) szellemi-tájékozódási-értékképzési monotónia lépett. Márpedig íróink jelen könyvét azért tartom fontos vállalkozásnak, mert „társ szerzői” közreműködésével a múlttá vált időt igyekszik helyreállítani, s az egyre inkább letűnőfélben levő múltbeli valóság-ternyeket jövőképző stratégiáink (stratégiáink) részévé tenni.

2009. szeptember 24., csütörtök, Dunaszerdahely

Dunaszerdahelyen, a Budapest kávézóban, a Szlovákiai Magyar Írók Társasága köszöntött hatvanadik születésnapom alkalmából, Hodossy Gyula, Duba Gyula, Filep Tamás Gusztáv és Kulcsár Ferenc közreműködésével – az egészet G. Kovács László barátunk celebrálta. Többen eljöttek Budapestről (Ács Margit, Pécsi Györgyi, Antall István a Magyar Rádiótól, Andrónyi Kolos a Katolikus Rádiótól), Pozsonyból (Juhász Katalin például a Pátria Rádió számára „riportozott” velem), Érsekújvárból, Komáromból; Molnár Imre Varsóból utazott ide köszöntésemre – lehettünk, családommal együtt, vagy negyvenen-ötvenen. Azt viszont különösen fontosnak tartom, mert beszédesnek tartom, hogy ezen a baráti összejövetelen a huszonévesektől a hetven-nyolcvan évesekig tényleg sokan voltak, s az előttem járók, illetve az utánam jövők közül is jó néhányan. S azt is különösen fontosnak tartom, hogy a nyomdából épp ez alkalomra kikerült versválogatásomhoz (*Ma Isten maga... avagy Változatok a teremtésre*) a mai harmincas korosztály egyik leginkább figyelemre méltó tehetsége, Csehy Zoltán írt rendkívül okos és számomra hízelgő utószót. S gyűltek persze az esten az ajándékok is, jobbra különböző tartalmú flaskák formájában, de akadt más is köztük; Lacza Évák például a velem felvett interjúikból készítettek egy cédényi válogatást. A szívemnek egyik legkedvesebb meglepetést azonban az irodalomtörténész Schiller Erzszi szerezte a szintén régi magyar irodalmas Jankovics Józseffel, akik – ismervén a magyar felvilágosodás kora iránti vonzalmamat, bogarász-kodó hajlamaimat – a veszprémi Vár Ucca Műhely kiadásában megjelent Ányos Pál-válogatásukat („Higgy, remélj, szeress!” Ányos Pál versei, szépprózai írásai

és levelei) küldték szíves ajándéku Erzsi férjével, G. Kovács Lacival. S mindezt a következő születésnapj ajánlással körítve: „Titkos örömkönyvekkel látjuk / most, / mind egyéb tudományoknak hazánkban / böcsét, / mind pedig főképpen anyanyelvünknek / míveltetését.« // Tóth Laci barátunk urunknak, / születésnapj biztatásul, / baráti öleléssel: / Schiller Erzsí – Jankovics József / Budapest, / 2009 / szeptember végén.”

2009. szeptember 25., péntek, Dunaszerdahely

Délután, hazaérkeztem követően, befutott Ács Mara kedves e-mailje is: örül, hogy „icipicit” megismerhette Zsuzsát, láthatta a „mi tagadás, szívödlegesztő” Annát, és „jó benyomásokat” szerzett a városról is, ahol először járt, és vigasztalni fogja „a rossz hírek idején, amelyek onnanfelől jönnek”, hogy látta azt a „kis közösséget”, amely körülvesz.

2009. november 13., péntek, Komárom

Komáromban, a Limes Galériában Farkas Veronikával, s szintén innen, Dunaszerdahelyről Kulcsár Ferencsel meg Szigeti Lászlóval (igaz, betegsége miatt az ő szövegét Barak László olvasta fel) megnyitottuk a Dúdor István meg nem élt hatvanadik születésnapjára rendezett emlékkiállítás (én *A Sehogyse dicsérete* című versemmel). A Limes Galéria létrejötté elsősorban Vera céltudatoságának, kitartásának érdeme, mely a Ferencesek utcájában álló, 1677-ben épült katonatemplom felújított épületét kapta meg 2001-ben. S mint mondani szokás, keresve sem lehetett volna méltóbb megoldást találni ennél az ódon épületnél a kortárs művészek és művészet rendszeres bemutatására, ahol a múlt valóban a mába ér. A megnyitón meg is voltam illetődve rendszeren, olyan felemelő volt itt e viszonylag szépszámú közönség előtt emlékezni fiatalon tragikus véget ért *őrült* – örülten nagy tehetségű – barátunkra, Dúdor Pistára. S itt jöttem rá arra is, hogy *A Sehogyse dicsérete* című versemet mintha csak ide, ebbe a környezetbe és ebbe a közegbe írtam volna vagy húsz esztendővel ezelőtt, mert igazi létét és értelmét itt, ebben a Dúdor-képekkel teleaggatott falú üres templomi térben nyer(het)te csak el...

2010. április 2., csütörtök, Dunaszerdahely

Este a Napút csapata Budapestről a Budapestben, azaz a Budapest kávézóban Dunaszerdahelyen – Szondi György főkapitány (értsd kiadó- és szerkesztőség-vezető, programmenedzser és egyszemélyes szellemi agytröszt) vezényletével, és két „apródjával”: Vincze Ferenc és Borbély András szerkesztő urakkal. Az estet én celebrálok, talán épp Gyurival való régi ismeretségünk, kollegiális barátságunk okán gondolt rám ezzel kapcsolatban Hodossy Gyula (Gyurival anno még közös pavilonban is árultuk könyveinket – ő a Napkútéit, én az Isteréit – az egyik budapesti könyvhéten). S bár ez a hetem is elég zsúfolt volt (bárcsak a kávéház is ennyire tele lett volna az estjükön), őket szívesen vállaltam, az imént említett ok mellett azért is, mert mindig is csodáltam azt a – mondjam: felvilágosodás kori? reformkori? – hitet és lendületet, mellyel Szondi lapja, kiadója, fordításai s egyéb ügyeit intézi (mintha egyszerre több is lenne belőle, mert lehetetlen, hogy mindezt egyetlen ember bírja erővel), s azt a kitartást és célratörést, melyet a *határtalan* kortárs magyar irodalom, valamint fordításirodalom

kiadása, szervezése és menedzselése terén tanúsít évtized(ek) óta. (S ekkor még arról nem is szóltam, hogy van-e napjainkban a bolgár irodalomnak nála buzgóbb és jelentősebb magyar apostola, szószólója-fordítója?) Azt hiszem, mindig is az ilyen esték és ilyen emberek tették eleven organizmussá a magyar irodalmat, akik nélkül esetleg csak könyvek holt halmaza, s nem fel-felpezdülő élet lenne az...

2011. október 13., csütörtök, Dunaszerdahely

A Budapest kávézóból kitelepített s a Világi Oszkár-féle Seven bárba áthelyezett Vámbéry Irodalmi Estek e heti összejövetelén Lacza Éva köszöntése hatvanadik születésnapján. Az ünnepeltet én laudálok; Éva kitűnő, alaposan felkészült riporter, rádiós újságíró (ami nem csoda, hisz édesapja, a szintén évtizedekig rádiós Dénes György költő révén szinte már rögtön a születése után mikrofont nyomtak a kezébe babjáték helyett), az idők folyamán velem is több interjút készített, s részben az ő rólam készített portréi tükrében is látom magamat. Ráadásul az utóbbi időben szépírói vénájáról is tanúbizonyságot tett humoros hangütésű, önironikus emlékezésregényével. Ezenkívül amellet, hogy a szülei Zsuzsa szüleivel is évtizedeken át legendásan jó barátságban voltak, Éva és Tihamér, meg a fiuk: Gergely nekünk is jó barátaink Zsuzsával, vagyis több okból is szívesen vállaltam a köszöntését. Az összejövetel viszont viszonylag szűk körű volt, rajtunk s Hodossy Gyuláékon kívül csupán Éváék szűkebb családja meg baráti köre volt még itt (még Éva testvérei sem voltak jelen, csupán az édesanyja). Jó hangulat, kellemes légkör s kellemes emberek (Anna is igencsak összemelegedett Margó nénivel, Éva édesanyjával), szívbeli melegség – szinte csodaszámba menő kivétel mindez a mai világban.

2012. október 13., Dunaszerdahely

Liszka Jóska *Bevezetés a folklorisztikába* című legújabb könyvét konferálok fel a Vámbéry kávéházban. A könyvbemutatóra invitáló tetszetős meghívónak van egy, akár meglepőnek is tűnhető furcsasága. Ez a furcsaság pedig nem más, mint szerény személyem. A meghívó ugyanis egy szaktudományos munka bemutatását ígéri reménybeli olvasóinak, a mai magyar néprajztudomány egyik legjelesebb képviselője, dr. Nagy Ilona folklorkutató, egyetemi tanár értékelésével, akik közé én, e könyv kapcsán, a meghívó szerint József Attila-díjas költőként valahogy úgy kerülhettem, mint Pilátus a Krédóba. Amiről, bevallom, én tehetek a legkevésbé, az egész Liszka József barátom bűne, mert az ő kívánsága volt ez az abszurdítás, azazhogy én vezessem fel és le – kívülről létemre – ezt a mai estet. Bár ki tudja, lehet, hogy a meghívó „költő” megjelölését kell csupán korrigálni, s átírni másik, talán az említettnél is fontosabb hivatásomra: azaz „szerkesztő”-re, vagy akár „művelődéstörténész”-re, de még talán az „író” is jobb lenne (közel féltucatnyi népmesefeldolgozás-kötet szerzőjeként-„mese-mondójaként”, s az egyiket épp Liszka József barátom értő instruálása mellett követtem el), s ekként már talán valóban lehet(ne) némi keresnivalóm itt, ennél az asztalnál is. Hiszen illetően minőségemben (minőségeimben) valóban fontos, számomra revelációként ható olvasmányélmények kötnek mindkét itt jelen levő kutatóhoz, munkáikhoz (Nagy Ilona *Parasztbibliáját* például sokáig valóban bibliaként forgattam a nyelv és az emberi természet, továbbá képzelet

és képzettársítás, valóságmegképzés csodáitól elbűvölten, s forgatom színtelen napjaimon még ma is), de Liszka Józseftől is sokat tanulhattam, nemcsak közvetlenül bizonyos fontos néprajzi, etnológiai, sőt környezeti ismeretek és felismerések tekintetében, hanem egész eddigi emberi-szakmai habitusát, tartását, rendszer- és szerkezetépítő, értékmutató és értékteremtő buzgalmát is mintaadónak kell tartanom. Emlékszem, hogy már rögtön pályája legelején, egyetemi tanulmányai után egy, a szlovákiai magyar néprajzi kutatás helyzetét boncolgató-korholgató vitacikkkel, vagyis mifelénk valóban nem mindennapi rendszerező buzgalommal jelentkezett 1982-ben szellemi életünkben, s első könyvével, az *alapfokú néprajzi ismereteket* adó *Ágas-bogas fával* is kijelölte magának 1986-ban azt az utat, amely végül a 2002-es *A szlovákiai magyarok néprajza*, vagy a tíz évvel későbbi, tehát mostani *Bevezetés a folklorisztikába* című nagy szintéziseiig vezette el őt. De hadd tegyek róla még egy széljegyzetet, amely szintén sokat elmond(hat) emberi-szakmai hozzáállásáról, s hadd hívjam fel a figyelmet (egyik) legfontosabb munkaeszközére: írásai nyelvére. Nem ritka ugyanis, hogy a különböző szaktudományok művelőinek nyelve, nyelvezete messze nincs szinkronban szakismereteikkel, nyelvezetük szárazsága, netán görcsössége, nyelvismeretük kívánnivalói tudományos hitelüket is roncsolják, szakmai eredményeiket is élvezhetetlenné teszik, s ezáltal hatásfokuk is jelentősen gyengül. (A történészek közül példának okáért Szarka László vagy Szakály Sándor is mindenképpen kivétel ez alól.) Épp a tegnapi nap folyamán döntötte romba egy nyelvi-nyelvészeti blokk összeállítására vonatkozó elképzelésemet az oda tervezett – nyelvészek, egyetemi tanárok, dékánok írta – szövegek sirlalmas nyelvi színvonala, hiszen mégiscsak az abszurdítások abszurdítása volna a nyelvről, nyelvi kérdésekről ily riasztó magyarsággal, elkedvetlenítő nyelvi szűrkeséggel értekezni folyóiratomban. Vagyis, összegezve, elmondhatom, a néprajzkutató Liszka József számos – a nyelvből élő – nyelvészünket, magyar nyelvet oktató egyetemi tanárunkat megszégyenítő biztonsággal és tisztasággal, gazdag és árnyalatos szókincsanyagot mozgósítva, példás színességgel ír, beszél nyelvünkön – anyanyelvén.

Miben látom én – magas fokú (szép)irodalmi pallérozottságán, kvalitásain kívül – ennek legfőbb okát, titkát? Egy ritka, manapság egyre ritkábban megnyilvánuló minőségben: a mesterség becsületében. Abban, hogy alázatos, anyagát-tárgyát-munkáját tekintve alázatos művelője szakmájának, hogy – s ezt bőséggel volt alkalma ellesni/eltanulni annak a paraszti-népi, tárgyi-környezeti s verbális kultúrának a létrehozóitól, művelőitől, melyet anno három, három és fél évtizede vizsgálata tárgyává megtett, tevékenysége terepének, ön- és közösségépítési ambíciói megvalósításának teréül kijelölt.

2013. szeptember 26., csütörtök, Budapest, Dunaszerdahely
Állandó bpesti szállásadónknál, Eröss Mártánál ébrednek a Paulayban, még mindig leverten a tegnapi rosszuléttől, illetve a hosszú utazástól Kolozsvárról haza. Nincs mód azonban sokat tökölődnöm, irány a Déli pu., s utazás haza, Dszerdahelyre. Ma lettem egyébként, s melleleg, hatvannégy éves... Éljen az éljen!, gondolom Esterházyval. Meg én – teszem még hozzá az előbbihez.

Hazajövet Iancu Laura előző napi kedves levele várt a honlapom e-mail-postájában (épp Válaszúton – értsd: a valóságos emberi csodának számító Kallós

Zoltánnál s a világ x-szer hét csodája közé szintén joggal beilleszthető gyűjteménymúzeumában – voltam/voltunk aznap), melyben a békéscsabai Bártkában a minap megjelent versfüzérem, *Az otthon hidegét* nyugtázta dicsérően, mondván, mily nagy élménye volt az op. Az ember gyarló, s ilyen visszajelzések olvas-tán hajlamos elhinni: talán mégis van (némi) értelme annak, amit csinál. Hát... mit mondjak... gyarló vagyok én is, s lehet, épp gyarló voltom (gyarló voltunk) segít élni (bennünket)... Még akkor is, ha tele van olyan *gyilkos* élményekkel (tapasztalatokkal), mint amilyenek *Az otthon hidegét* is életre hívták.

2014. október 29., szerda, Dunaszerdahely

Kocur Laci járt nálam, interjúzni: családos apákról készít sorozatot a Vasárnap-ba. Ezt megelőzően épp öt éve volt itt, akkor a hatvanasomra készített velem egy nagyinterjút, amelyre később – Pécsi Györgyi Magyar Napló-beli beszélgetése mellett – *A szövegembert* építettem. Az széles panorámaképet adott rólam, ez egy (arc)részletre összpontosít, kiemel valamit, s eltöprengeni kész-tet valamin, amin korábban bizony nem nagyon gondolkodtam. Szándékával, kérdéseivel tehát bennem nyit rést, melyen át személyiségem olyan területeire esik fény, melyek eddig magam előtt is nagymértékben rejtve voltak. Elhozta legújabb kötetét is: egy lakodalmaskönyvet, pontosabban egy (újkori) vőfély-könyvet! Ugyanis hogy megélhetését, illetve családja jövőjét biztosítsa, újság-íróskodása meg cserkészparancsnokoskodása mellett pár éve néhány társával vőfélykedik is. Ezt a könyvet is hárman írták, az övé mellett még a verséneklő helyi és megyei képviselő, nyelvész egyetemi tanár Menyhárt József, valamint bizonyos Zalka Lóránt társszerzőségével. Tragikus is ez, meg felháborító is. Mármost hogy mire kényszerülnek rá – mibe mennek bele (mibe kénytelenek belemenni?) – a Kocurhoz és Menyhárthoz hasonló ragyogó elmék (mondhat-nám, Ginsberg bátyó hajdani szavaival: nemzedékük legjobb elméi)! Kocur pl. ragyogó irodalomkritikusi és -történelmi pálya előtt állt, s mivel egészen fiatal kora óta ismerem, bizton állíthatom, hogy milyen páratlanul nagy tudással, felkészültséggel és jó ízléssel vágott neki a jövőjének. De nem vette észre idő-ben, hogy szakmáján belül is kemény kasztosodás indult, s az általa képviselt értékszempléletet is kezdik egyre inkább háttérbe szorítani a másfajta személyes – és üzleti – érdekek, s bár fiatalon, alig harmincévesen a szlovákiai magyar napilap, az Új Szó főszerkesztői székét is megkapta, túlságosan nagy és komoly gondot fordított a kultúrára, a szellemi és erkölcsi értékekre, vajmi keveset törődve a piaci szemlélettel. És mert a legkevésbé sem volt képes lapjában a kofák és az ideológiai (piaci) érdekek ordinaré hangján megszólalni, rövid idő alatt bele is bukott mindkettőbe, s egyszer csak a kritikai élet perifériájára ki-szorítva, s az Új Szó főszerkesztői székéből is kipenderítve találta magát. (Ettől kezdve az Új Szó online változatát szerkesztette, s egyben pazar címírónak is bizonyult; irodalom- és közéletkritikai ambíciói kiélésére pedig saját honlapjára írta blogbejegyzéseit [a Krúdytól kölcsönzött *A hírlapíró és a halál* cím alatt], s úgy tudom, mindenféle internetes portálokra mindenféle reklámszövegeket is kiszorított magából.) S személyes tanúja voltam, nem több mint tíz esztendő alatt, harmincvalahány éves korára mint sikerült végletesen (és végzetesen) megkeserednie, s mint vonult ki csalódottan mindenhonnan, ahol egyedül csak reá testálható és hozzá méltó feladatok várhattak volna rá. Na most ez

a nálam sokkal többre hivatott elme járt nálunk családügyben érdeklődni, és ajándékozott meg legújabb művével, egy vőfélykönyvvel! Melynek nevemre szóló ajánlása a szelíden ironizáló intellektuális humor kedvelői számára sem teljesen érdektelen itt, azaz: „Tóth László bátyámuramnak 65. születésnapja / alkalmából, bár megkésve, de annál nagyobb / szeretettel. A szerző tudatosítja, hogy a meg- / ajándékozott e művet már nem fogja primer / funkciójára használni, tulajdon lakodalma / megszervezéséhez, de emiatt nem szomorú. / 2014. X. 29. / Dunaszerdahely, az író dolgozószobája / Kocur László / szerzőtársaim nevében is.”

Egyébként nem vennék rá mérget, amit Laci oly nagy biztonsággal állít. Életem váratlan, magam számára is nemegyszer vaskos meglepetéseket okozó fordulataira gondolva ugyanis egyáltalán nem mernék mérget venni rá, hogy műüket nem fogom még „primer funkciójára használni”. Hiszen még, magamat ismerve (ill. magamat nem ismerve?), az is kitelhet tőlem, hogy például egyáltalán nem fogok meghalni...

2014. november 24., hétfő, Dszerdahely, Pozsony

A SZMÍT rendezvénye fiatalkori bemutatkozó antológiánkról, az *Egyszemű éjszakáról* a pozsonyi Magyar Intézetben. Szinte többen ültünk a díszasztalnál (Vilcsek Béla, az előadó, G. Kovács László, aki a beszélgetést vezette, továbbá Varga Imre, Kulcsár Feri meg én, illetve hozzánk számítva még a két hozzászólót: Szászi Zoltánt és Zirig Árpádot), mint a közönség soraiban (Grendel, Koncsol, Mészáros László, Lacza Tihamér és Juhász Katalin az Új Szótól, továbbá Hodossy és Nagy Erika az Író Társaságtól, no meg Zsuzsa, és Haraszi Mária interaktív tévézett meg fotózott még). Ezt azért nem gondoltam volna, igen kínos volt az egész, főleg Vilcsek előtt, mert valószínűleg számára is hatalmas csalódás volt a rendezvény, aki valóban hitt (hisz) az *Egyszemű* fontosságában, korszakos jelentőségében. Fel is készült hát becsületesen, s gondolom, azt hihette, hogy nagy érdeklődés mellett most végre méltó irodalomtörténeti helyére kerülhet az antológia és csapata. Ezzel szemben teljes a bukta. Bánom már, hogy anno kiötlöttem s a Választmányban is szorgalmaztam ezt a rendezvényt; úgy látszik, mostanában kezdem egyre gyakrabban nem tudni, hány az óra. Vilcsek mellett a tőle megszokott alaposággal felkészült még kérdéseivel a beszélgetésre G. Kovács Laci is. A két felkért hozzászóló közül Szászi Zoltán (őt én javasoltam) – aki fél lábbal, mankóval kész volt Rimaszombatból elbuzozni Pozsonyba e miatt a két óra miatt, aztán buszozhatott vissza – minden szempontból remek volt (arról beszélve, hogy nemzedéke, illetve az ő számára annak idején mit jelentett az *Egyszemű éjszaka*, s mit jelentettek a költői), Zirig viszont leginkább a maga 1968-as forradalmiságát és utána vállalt mártíromságát ecsetelte... Magát mondta felszólalásában Koncsol is, neki viszont – Tőzsérrel – tényleg pótolhatatlan szerepe volt az Irodalmi Szemlénél indításunkban, irányítgatásunkban (terelgetésünkben), de megvédélmezésünkben is, amikor Szalatnai Rezsőék, Mács Józsefék és a többiek durván nekünk estek.

Vilcsekék dél körül érkeztek meg hozzánk (feleségével ők hozták Varga Imrét is), majd velük mentem Pozsonyba én is (előttünk, egy másik kocsiban Hodossy Nagy Erikával, Kulcsárral és Ziriggel). S Béláék visszafelé is megálltak meg nálunk Imrével egy kis uzsonnázásra, pálinkázásra, melybe aztán annyira

belemelegedtek, hogy Imre a végén – hajdani magunkra emlékezve (és emlékeztetve) – alig tudott megválni a jó ötvenes izsai borpárlattól...

2015. március 12., szerda, Dunaszerdahely

Angyal Sándor operatőri hívására – Huszár László ötlete volt – kamera előtti kis emlékezés a helybeli antikváriumban a Duna Menti Tavasz indulására, első éveire (a kezdéshez még Weöres Sándortól is kértünk s kaptunk köszöntőt, a szemle nyitózenéjét Szíjjártó Jenő írta). Igen, lassan negyven éve lesz ennek is már. És már az elsőről is írtam (egyenesen az Irodalmi Szemlébe!), és ott voltam a sereglés kezdetben igen színvonalasan, rugalmasan, változatosan szerkesztett közlönye, az elsősorban Szigeti László és Barak László ügyködésének köszönhető Fürge Irka létrehozásánál, első évfolyamainak megjelenésénél (egészen 1986-os, Dunaszerdahelyről való távozásomig, gyermekvers- és meseíróként, illetve -fordítóként, továbbá nyilatkozataimmal is gyakran szerepeltem benne). Emellett a fesztivál több évfolyamáról tudósítottam (többek közt a Nőnek, mikor annak külsőztem), s két gyerekcsapat is a meséimmal szerepelt a fesztiválon (a dunaszerdahelyi Százszorszép bábcsoport az *Ákombákom*mal, a szepsiek pedig a Göncöl táltosról írt mesémmel), továbbá családapaként, valamint több alkalommal és több ágban zsűritagként (a bábosoknál, a gyerekszínháznál, a vers- és prózamondóknál) is rendre végigasszisztáltam egy-egy évfolyamát. Volt tehát miről járatnom a szám, talán kevesebb nosztalgizással is beérhettem volna; na mindegy, Angyal Sanyi (s Huszár Laci) majd megvágja, ha akarja!

Felvétel után vagy órák böngészés a könyvek között – egyszer alaposabban körül kellene nézmem a raktárhelyiségekben lévők között is. Bár, futó szemlézésre, könyveik zömét azok teszik ki, amelyektől én magam is igyekszem idehaza vehemens *könyvtárrendezéseimmel* megszabadulni, de hogy nézne az ki, ha a selejtezésre ítélték – igaz, egyáltalán nem selejtek – helyébe nem vinnék innen haza legalább egy-két másrt?! Hisz abba bele lehetne halni, nem?! Mégis ki kellene próbálni egyszer, hátha mégse! A próba azonban most egyelőre elhalasztva. Vagy hat könyvvel tértem haza Huszár Laci birodalmából, ebből legalább három itt is említést érdemel. Rátaláltam például Temesi Ferenc annak idején ünnepelt *Hídjára*, melyet eddig valahogy sosem sikerült megszerezmem; illetve a mostaninál mindenképpen nagyobb méltánylást érdemlő kedvenc írómtól, az olykor egészen pazar mesélő Galsai Pongráctól sem volt még meg a *Maradatok reggelig*, ezt is hazahoztam hát (róla máskor, másutt írok majd). A harmadik – most lehet, valami igen meglepőt fogok írni itt – igazi meglepetés a számomra: ez pedig az írói kezdetei, majd a husáki érában börtönbüntetéssel is sújtott ellenzéki szerepvállalásai óta széles körben ismert és becsült, illetve politikai ellenfeleitől ócsárolt, főállású politikussá avanszált Duray Miklós teljesen újszerű állapotban levő, láthatóan alig forgatott, annak idején a chicagói Mózsi Ferencnél, a Szivárvány Könyvek 4. darabjaként 1983-ban megjelent novelláskötete, a *Tegnap alighanem bolondgombát etettek velünk* volt. Nemrég azt írta valaki nemzedékem, a Vetés prózairóiról (Barányiová Magdaléna [így!] a Kortársban), hogy azok – s ezt *Fekete szél* című antológiájukkal támasztotta alá – prózaképlete, epikafelfogása jóval hagyományosabb, konvencionálisabb volt a verseinket megjelentető *Egyszemű éjszaka* poétikai lázongásánál, nová-

tori hadakozásainál, azaz, szó szerint: „Az új törekvések elsősorban Tóth László és Varga Imre költészetében nyilatkoztak meg, a próza mértéktartóbb volt az új keresésében.” Nos, ez a megállapítás csak annyira igaz, mint amennyire nem. A két antológia közti irodalomszemléleti különbség – ha van egyáltalán ilyen – a legkevésbé sem alkalmazható nemzedékem egészének esztétikai törekvéseire, hagyományfelfogására, s az inkább csak az összeállítóik – Tózsér Árpád, illetve Duba Gyula – irodalomfelfogása közti eltéréseket tükrözi. (A két szerkesztő-irodalomszervező ez időben már a nagyjából egymást követően megjelent tanulmánykötetük címével is egymással feleselt: míg Duba inkább a Fábry-féle *valóságirodalom* kliséjéhez igazodott *A valóság irodalma* címet adva munkájának, addig Tózsér, fordítva egyet a dolgon, az *irodalmisság* elsődlegességét kérte számon – *Az irodalom valósága* című könyvében – az irodalmi műveken.) Az igazság azonban az, hogy a *Fekete szél* kisépikai útkeresései között is csupán Kövesdi János, Mészáros Károly és Mészáros László, s ekkor még talán Bereck József elbeszélései feleltek meg a Fábry-féle „valóságirodalom” Duba Gyula által is szentesített eszményének, melytől mind Keszeli Ferenc, mind pedig Kovács Magda és Mikola Anikó, főleg pedig Varga Imre és Wurczel Gábor prózakísérletei (kísérleti prózái) is eltértek. És főleg eltértek volna Duray Miklós akkori novellái, ha bekerül(het)tek volna az antológiába, ugyanis Miklóst 1968-as szerepvállalásai miatt akkor már kezdte elérni a konszolidátorok boszszúja, akik a közéletből való kiszorításával egyidejűleg közlési tilalom alá is helyezték. A *Tegnap alighanem bolondgombát etettek velünk* így kicsit a múltat is megnyitotta számomra, azt is világossá téve egyszersmind, hogy a múlthoz nemcsak visszafelé, hanem előre is – ha nem elsősorban előre – vezet az út...

2015. április 8., szerda, Dunaszerdahely

Bodnár Gyula könyvbemutatója a házunkkal szomszédos Vinárium borozóban. Hányadik helye is ez már a Vámbéry Irodalmi Kávéház rendezvényeinek, melynek már a neve sem maradt meg, s ilyen-olyan okból gyakori költözései miatt mostanra Vámbéry Irodalmi Estekké egyszerűsödött? Barátom új könyvét magam értékelem (februárban már tartottunk vele egy könyvbemutatót Gyula lakóhelyén, Nagymegyeren), s mondanom sem kell, mindig szívesen beszélek róla. Hiszen amellet, hogy az utóbbi több mint négy évtized egyik legképzettebb és legsokoldalúbb (cseh)szlovákiai magyar – de miért ne mondjam tágabb értelmezésben: magyar – (kulturális) újságírójának, közírójának gondolom őt, egyúttal céhén belül a legihletettebbek közé is tartozik. Nagy kedvvel és erudícióval írott karcolatait és tárcáit ugyanis vitathatatlanul a legnemesebb szépirodalom rangjára volt képes emelni (valahol Tózsér Árpád is ezt a képességét dicsérte anno benne; Bodnár, mondja, ezekben az irodalmi kisformákban „igazi mester”), azaz, valahol, legbelül, mindvégig megmaradt költőnek (elvégre is, igaz, kevesen tudják, versekkel indult), s eredendően lírikus alkata mindegyik írásán átsüt, a költő, a szépíró – kifinomult szépérzékével – folyamatosan felügyelte újságírói műfajait, s nem engedte feladni látásának árnyaltságát, elszürkülni, ellaposodni írásai nyelvét. S azóta is ez a legfőbb erénye: a nyelv – és a mesterség – mindenekfölötti tisztelete; a nyelv, mely mi más lenne, mint valamely adott közösség hosszú évszázadokon, évezredekken át csiszolt-alakított terméke, kincse, mi más lenne, mint az egyik

leghatékonyabb közösség-szervező erő. Ilyen értelemben a negyvenvalahány esztendővel ezelőtt a 20. századi szellemi-irodalmi-művészeti avantgárd bővületében indult Bodnárt akár régimódi embernek is nevezhetném, akinek gondolkodása középpontjában a közösség – szűkebb-tágabb emberi közössége – áll, s akár ars poeticának is felfoghatjuk a következő vallomását: „...gyötör a kétely, meg tudom-e találni azt a szót, az egyetlen anyanyelvem végtelen gazdag szótárában, szinonimaerdejében, mellyel a legpontosabban fejezem ki magam – magam? –, a valóságot, egyetlen szóban az embert.” Bodnár Gyulában, így, állítom, a magyarul egyik legjobban tudó, nyelvünkkel a legszebben, leghelyesebben, legpontosabban bánó, s azt a leginkább gazdagító újságírókat, írókat tisztelhetjük, ami szintén kevesekről mondható el, úgyszintén nemcsak a mi kis rózewiczi (cseh)szlovákiai magyar stabilizációnkban, hanem az egész magyar glóbuszon általában is. Összegezve: nemcsak Bodnár köszönhet nagyon sokat – szinte mindent? – (anya)nyelvünknek, anyanyelvi kultúránknak, hanem nyelvünk is egyik leglelkiismeretesebb órára, gazdagítójára talál(hat) benne, ami e tekintetben is csak kevesekről mondható el. És ebben ragadható meg munkásságának lényege is: a pontosságban, a pontosság igényében, a mindenkori adekvát kifejezés megelégségének a vágyában, ami – nézzünk szét, különösen mainapság, magunk körül – nem is annyira újságírói magatartás, hanem írói igény, s főleg a költői munka lényege. Amihez további olyan írói-újságírói erények is társulnak nála, mint a sokrétűség és a sokszínűség, a hagyományos, mondhatni klasszikus értékek hiánytalan ismerete és jelentőségük átérzése, illetve a széles körű tájékozottság, alapos anyagismeret és a mindenkori új iránti fogékonysága („Ha ő valamiről ír – foglalta össze megint a lényegét Tózsér –, akkor az [...] fontosságban, komolyságban, jelentőségben megnő, sok irányban funkcionálódik, többszörös, tágas kontextusokba emelkedik”), s ekkor még emberi tulajdonságairól – a mértéktartásáról, a saját ízlésen való felülemelkedni tudásáról, s arról, amilyen összhangot volt képes teremteni magában *egyéni* és *közösségi* között – nem is szóltam. Vagyis, talán ennyiből is világos lehet, hogy olyan állandósult értékek futnak össze s teljesednek ki személyében, személyiségében, amelyek hovatovább, egyre inkább már a múltéi, sőt már hagyományként is egyre kevésbé élnek és működnek köztünk, közvetlen és tágabb környezetünkben.

2015. április 14., kedd, Dunaszerdahely

Csütörtökön Dinnyés Jóska lép fel a Csemadok-házban; jó lenne elmenni rá, annál is inkább, mivel a múltkori dszerdahelyi *jelenéséről* már csak a fellépése után értesültem. Jóska, aki afféle újkori vándordalnokként, igricként, bárdként (daltulajdonosként, ahogy magát nevezi kezdettől), azt lehet mondani, végigénekelte hét évszázad magyar költészetét (talán a híres-nevezetes *Hét évszázad magyar versei* antológiánál is valamivel átfogóbb, nagy anyagismeretre valló válogatásban [az *Ómagyar Mária-siralomtól* máig] – a határon túlra szakadt 20. századi részének vonatkozásában mindenképpen), s nemrég ezekből jelentetett meg – élete régi, évtizedes terve/álma volt ez – egy cédét (rajta tőlem is néhány verssel). Bob Dinnyést, ahogyan sokan nevezték, emberemlékezet óta ismerem (miként mifelénk – is – sokan), mi több, még komáromi gimnazistaként magával ragadott a tévé akkori polbeat-fesztiválján Veress Miklós elhíre-

sült versével, a *Karrierrel* (elsősorban annak nevezetes indításával: „Még meg sem hozta a gólya, / de már volt protekciója...”, sőt még ma is sorokat tudnék idézni belőle). Dinnyés azon magyar(országi) előadóművészek ritka fajtájából való, akik pályájuk kezdete óta becsülettel – megszállottan – járják széles e hazát, azaz az elszakított széleket is (az ország trianoni körülményeire utaló ismert énekelt szlogenje: „A szomszéd átment a szomszédba, / most tehát ugyanott van”), hozzánk is szinte elsőként jött még az 1970-es évek elején, ifjúsági táborokban, művelődési és ifjúsági klubokban, Csemadok-rendezvényeken lépett fel sorra s *rendületlenül* (nem véletlenül volt kedvenc célszemélye a belügyeseknek ideát és odaát egyaránt). S valamit tőlem is betett a *Dalaim könyve* című, tudtommal máig egyetlen kottáskötetébe, közös műsorunk is volt anno még az 1990-es évek elején (1980-as évek végén?) Pápán a cseh-szlovákiai magyar költészetből, és más alkalmakkor is többször összefutottunk különböző táborokban, rendezvényeken. Ha időben érkezik, akár egy kávéra (pálinkára) is feljöhethet hozzánk; majd meglátjuk, hogy alakul...

2015. április 16., csütörtök, Dunaszerdahely

Dinnyésék délután háromnegyed négy tájban futottak be (egyik barátjával jött); kellemes csevegés ötig, azután ők el a Csemadok-házba. Anna népitáncon, utána Zsuzsával ott maradtak a művházban a bpesti Hot Jazz Band hangversenyén, szívesen elmentem volna rá én is, néhány éve már voltunk Zsuzsával, Annával egy karvai fellépésükön, nagyon *átmozgatták* a bensőm ott, különben is kedvelem a jazz-zenét, remek bandának tartom őket. Zsuzsák később, Jóska műsorának vége felé átjöttek a Csemadok-házba is, így az *Úgy nézének ránkot* már ők is hallhatták, aztán együtt jöttünk haza. Egyébként Jóska elhozta azokat a cédéit, melyeken engem is énekel (*Dalaim könyve* – ez egy korábbi dalos-kottás könyve volt, csak utólag szerelte föl két, a kötet verseiből összeállított *énekes* cédével, ezek 93 dala közül itt csak a *Bölcselet* az enyém; továbbá adott még a *Dalaim negyvenöt évéből* – ez válogatás ötszáz év magyar költészetéből, háromszáz költő ezernégyszáz énekelt verse szerepel rajta –, valamint a *Felvidéki énekelt versekből* – ezen tizenkilencen vagyunk meglehetősen vegyes válogatásban, én az *Úgy nézének ránk*kal). Jóska, műsorában, egy Bárczi István-verset is elénekelt, melyet Pista állítólag azzal adott oda neki annak idején, hogy ez az utolsó verse. Címe: *Védj a gonosztól*, s Dinnyés úgy tudja, nem jelent meg sehol. Nos, a (cseh)szlov. magy. ir. Szőke József-féle bibliográfiája szerint a vers a Nő 1987. évi 17. számában már napvilágot látott, jóllehet tényleg szép lett volna, ha ekképp, Jóska ajkán őrződött volna meg Bárczi Pista utolsó, 'közöletlen' verse. Igaz, ha közöltetett is valamikor ez az opus, ettől még ismeretlen maradt. Jellegzetes, missziós küldetéssel íródott, a költőt, s nem a szöveget beszélgető anyanyelv-versről van szó, amely talán nem tartozik Pista sovány, korán abbahagyott életművének legjobb darabjai közé, mégis megérdemelné az újraközlést (ha lenne szlovmagy lap, ahol ez megtörténhetne, de a szlovmagy írott sajtó mára gyakorlatilag eltűnt, igaz, az Új Szó s a Szabad Újság megvan még, de ezek is megszűntek – s ami rosszabb: nem is kívánnak – irodalomteremtő, kultúraképző közeg lenni), s arra is érdemes lehetne, hogy versmondóink ajkán, vers- és nyelvünnepeinken, különböző rendezvényeinken újra feltámadjon (feltámadhasson).

2015. november 26., csütörtök, Dunaszerdahely

Este Dolán Gyuriék kiállítására indultunk Zsuzsával a Vermes-villabeli Kortárs Magyar Galériába (anno, még a szocialista időkben, Lőrincz Gyula Galéria volt). Szakolczay Lajos nyitja meg, feleségével, Faragó Laurával jön; hívtuk őket magunkhoz is, hisz Lajos régen készül már hozzánk (vagy három éve volt nálunk utoljára a Vámbéry Agria-estje után Bertha Zoltánnal és Kődöböcz Gáborral), de most igen rossz állapotban van, örül, ha egyáltalán el tud jönni rossz lábával és megromlott egészségével (Győríg vonattal jönnek, onnan kocsihoz hozzák őket Dszerdahelyre, majd, a kiállítás-megnyitó végén vissza Győrbe, aztán megint vonattal Bpestre) – egyszerűen csodálatos ember, azon „szent örültek” közül való, akik nélkül biztosan *hidegebb* lenne a világ. S a tűz benne különösen csodálatraméltó – nem biztos, hogy az ő korában és egészségével én ugyanezt megtenném. Elcipelte nekünk legújabb könyvét is, képzőművészeti írásainak *Nagybányától Picassóig* című ezeroldalas (!!!), s legalább háromkilós (!!!) gyűjteményét, melynek kiadására egy nála nem kevésbé *fantasztá* kiadó, Szondiék Napkútja vállalkozott. Lajos mindig személyesre hangolt könyvajánlásai pedig már régóta gyűjteményem gyöngyszemei, életem derűs emlékei közé tartoznak, mint pl. a mostani is: „Tóth Lacinak és Ozsvald Zsuzsának, hogy élvezzék az öreg üstfoldozó napsütötte bukfenceit, barátsággal, öleléssel: Szakolczay Lajos. Dunaszerdahely, 2015. november. Éljen a magyar szabadság!”

2015. december 21., hétfő, Dunaszerdahely

Délelőtt fél tizenegy tájban Angyal Sándor hívására leballagtam a lakásunkkal szemközti Vinárium bor- és sajtszaküzletbe, melynek néhány asztalkányi, kellemesen ható bor- és sajtóstoló része is van, úgymond, afféle könnyed karácsonyváró, évbúcsúztató poháremelintőre. Sanyi pillanatnyilag tévés újságíró, a Szlovák Televízió magyar műsorának alkalmazásában, de bedolgozik egy-két lapba is; velem is készített már két-három kisebb tévés és lapinterjút, s ezúttal is a helybeli Klikk decemberi számának megjelenése kapcsán hívott fel, ahová egy kis karácsonyi blokkot szervezett arról, hogy milyen szenteste-élményei vannak Dunaszerdahely kulturális és sportélete néhány, szélesebb körben is ismert jelesének, közelebről Benes Tar Csilla színművésznék, Bíró Szabolcs történelmiregény-írónak és könyvkiadónak, Medgyes Renáta Eb-bronzérmes távolugrónak, valamint szerény(telen)ségemnek. Csupa fiatal között egyedüli öregként – nemhogy a gyermekeim lehetnének mindhárman, hanem két idősebb lányomnál is jóval fiatalabbak. Igaz, kilencéves Anna lányom viszont már, ha jól megnézzük, életkoruknál fogva akár az ő gyermekük is lehetne, ami azért engem is odafiatalíthat egy kicsit közéjük. Meg kell mondjam, kimondottan jólesik Angyal személyem iránti – most már akár tartósnak is mondható – figyelme, s örültem mostani megtisztelő invitálásának is e kellemesnek ígérkező délelőtti borharapóra, bár igazából mégis a szintén meghívott Szilvássy József és Lelkes Vince miatt szakítottam félbe délelőtti munkámat, akiket rég nem láttam már (főleg Jóskát), illetve rég nem beszélgettem velük. Sajnálatos módon azonban alighogy odaértem, Jóskának – pár szó után – már el is kellett mennie, Vince meg el se jött, a fiát vitte Pozsonyba orvoshoz. Bár Nagy Erika a SZMÍT-ből még érkezésem után is ott volt egy ideig, ám miután ő is elment, hirtelen ott maradtam három fiatal helybeli újságíróval, akikkel az illendőség

kedvéért elkedélyeskedtem még vagy tíz-tizenöt percet. Aztán déli harangszóra én is a távozás virághímes mezejére léptem, fölismerve, hogy ez így már egy teljesen más világ, mint amelyben én még kiismerem magam, s talán – elnézve e fiatalokat – mégiscsak eljárt fölöttem az idő....

2016. január 11., hétfő, Dunaszerdahely

Mindjárt reggel Z. Németh István *legszebb versei...*-vel állított be a postásnőnk, mely az Art Danubiussá lett AB-ART kiadásában jelent meg Szepes Erika monográfiáiigényű összefoglaló tanulmányával. Azt gondolom, Pista teljes mértékben megérdemelte már ezt a szép kiállítású, rangos nevekkel fémjelzett, a jelenlegi magyar könyvpiacra párja nélküli sorozatban megjelent válogatást, és Szepes Erika nagy ívű, összefoglaló igényű, értékelő utószavát is. Hiszen Pista is egyértelműen azok közé tartozik, akik, kívül lévén mindenben (kimaradván mindenből), a sokkal jobb és rendre megbízható minőséget produkáló költők (írók) közé tartoznak annál, mint ahogy azt a recepciójuk, illetve kanonizálásuk késlekedése mutatja. Gyermeversei pedig egyenesen a kortárs magyar gyermekvers-költészet első vonalába sorolhatnák őt, ha a kortárs magyar gyermekirodalom-kritikának lenne szeme és füle a felkapott és különböző könyvterjesztői érdekek által *igazgatott*, bevételorientált, divatos szerzők futtatására szakosodott kiadókon kívül rekedt vállalkozások, figyelemre méltó produkciók észrevételezésére.

2016. január 21., csütörtök, Dunaszerdahely

Reggel Gál Sándor 1983–2000 közti naplójával csöngetett be a postásnőnk. Még múltkor egyeztünk meg Sanyival telefonon, hogy elküldi, mert ezt még nem ismerem; egybegyűjtöttjei VIII. köteteként jelent meg még 2007-ben. S bár érdektelen részek, üresjáratok is akadnak bennük bőven, rendkívül sokirányúak és sokrétűek Gál naplói, tetemes tapasztalati és műveltséganyaggal, igen fontos (régio)történeti és szociográfiai vonatkozásokkal, utalásokkal; vitathatatlan – és megkerülhetetlen – szerepük lehet(ne) az elmúlt három évtized kisebbségi, magyar és közép-európai történéseinek mérlegelésében, megértésében. Ehhez képest Gált az ez idő során jelentkezett (szlovmagy író) nemzedékek szinte teljes mértékben ignorálják, s finnyásan fordulnak el tőle, noha számosan közülük nem érnek föl a derekáig sem (sem tehetségükben, sem eredményeikben, sem műveltségükben). S bár különösebben nem kívánom magamnak, egyszer talán nem úszom meg, hogy ne rágjam át magam eddigi naplókötetein, már csak azért is, mert biztos vagyok benne, hogy az én emlékezetemet is sokban felfrissítenék, az én *emlékező munkámat* is nagyban segíthetnék. Egyébként Sanyi dedikációja is ilyesmire utal: „Tóth Lacinak közös történetünk forrásvidékére visszalapozásra, kalandozásra adom ezeket az egykori följegyzéseket, barátsággal Buzitáról 2016. január 18-án” [s. k. aláírás].

2016. március 1., kedd, Dunaszerdahely

Zsuzsa, amióta a Kalligram padlót fogott, közel háromnegyed évi munkanélküliség után, első nap munkában, itt, Dszerdahelyen, a Csallóközi Könyvtárban. Anna az iskolából mesemondóversenyen. Én a *gályapadnál*, s evező helyett le se veszem a kezem a billentyűzetről.

2016. március 7., hétfő, Dunaszerdahely

Kántor Lajos élettársával nálunk. De. háromnegyed tizenegykor jöttek, este hatkor indultak vissza. Kellemes, csevegős, beszélgetős, eszmecszerelő, sétálgató, lötyögős nap; lehet, Isten az ilyen napokért, társaságokért, társalgásokért teremtette az embert. Az én életemből viszont már szinte teljesen kikoptak az ilyen napok; talán ezért is lehet, hogy újra embernek kezdtem érezni magam Lajosék ittlétekor, s nem lélektelen, fád gépnek. Kántorral sok mindenben hasonló alkatok – rokon lelkek? – vagyunk, a lendületét, sok mindenre kiterjedő érdeklődését, a reneszánsz embert idéző sokrétűségét és sokszínűségét különösen közel érzem magamhoz; talán csak valamivel ügyesebb, mint én. Ezt persze a viláért sem rosszból, nem pejoratív értelemben mondom, inkább csak irigykedve, kihasználatlan helyzeteim és lehetőségeim fölötti (miatti) bánkódással. Most már nem lehet visszacsinálni semmit, s nemcsak a hátralevő idő kevéssége miatt, hanem mert már kellőképpen hajlékony és rugalmas sem vagyok a másképp csináláshoz... végül is ez jutott nekem, sőt, végső soron örülök is, hogy nekem ez jutott, ami jutott, hiszen könnyen juthatott volna kevesebb is.

Este körlevél Szászi Zoltántól az Opus tervezett Zs. Nagy Lajos-blokkjával kapcsolatban. Lajos tavaly szeptemberben lett volna nyolcvanéves. És áprilisban volt tíz éve, hogy meghalt. Érdekesség, s kicsit jellemző is rá, hogy halála épp a Költészet Napjára, 11-ére esett. (Belehalt volna a versbe?) Az viszont már egyértelműen elszomorító, hogy tavaly nem jutott eszébe senkinek a kettős évfordulója. Bár, biztos vagyok benne, ő ezt is elütné valamilyen tréfával. Nagyot nevetne rajta, és jól berúgna. De legalább majd az idén, ha. Én már, itteni (itthoni) dolgainkat illetően semmiben sem vagyok biztos, semmit se mernék állítani. Az egész világ kezd mifelénk olyan groteszkké – tragikusan groteszkké, abszurdá (abszurdummá) – válni, mint Zs. Nagy költészete, versei. Na de majd meglátjuk. Vagy nem. Majd meglátjuk, hogy meglátjuk-e.

2016. március 16., szerda, Dunaszerdahely

Hatkor Zsuzsával, Annával a művház bábtermébe a *Kukkónia* című könyv s a Csallóközről készült kisfilm bemutatójára. A bábterem zsúfolásig megtelt (ó, ha ezt el lehetne érni a Vámbéry Irodalmi Estek valamelyik könyvbemutatójával!). Pazar, szép kiállítású, remek színvonalon kivitelezett profi munka a könyv is, film is. (Illetve, Nagyvendégi Évának a várkonyi kastélyról – kastélyszállóról, az egykori kastély szállóvá történt átalakításáról, berendezéséről – készült könyvével együtt: mindhárom.) Fodor Péter és Dömötör Ede Csallóköz-fotói bármely nyugati, világmagazinban megállnák a helyüket, s hasonlóképpen elsőrangú színvonal a *Csallóköz*-film (nemcsak Molnár Csaba rendezésével, hanem Bertók István filmzenéjével s a vágó munkájával egyetemben) és – technikai-műszaki-könyvművészeti kivitelezésében – a *Kukkónia*-könyv is. Öröm s megnyugtató, ha ilyen munkákat lát maga körül az ember, s főleg fiataloktól (akik életkoruk szerint a gyerekeim lehetnének, vagy már azoknál is fiatalabbak). A fentiek persze mind a Világi-birodalom érdekltségébe tartoznak, annak részét képezik, mindenképpen elismerendő és dicsérendő azonban, hogy a pénz, a gazdagság és a pompa itt minden tekintetben a minőséget, a jó ízlést, az igényességet vonja magával, s nem utolsósorban a természet- és

hagyománytudatosságot jeleníti meg, a gyökerek fontosságát emeli ki. S ez, úgy látom, mindenekelőtt a Világi Oszkár – Nagyvendégi Éva pár tudatosságát, intellektuális erejét, színvonal-igényét, a minőségre kiterjedő sokoldalú figyelmét és szigorú, következetes (ön)fegyelmét (is) bizonyítja.

2016. március 23., Dunaszerdahely

Zalán-est az Arthe Caféban: Balázs F. Attila AB-ART-jánál megjelent „legszebb verseit” mutatja be Jankovics mester. Tibort már régen láttam, Pesten soha nem tudunk összejönni, ő erre szalad, én arra; Jankovics Jóskát még régebben, s Csillát, Tibor csodálatos feleségét annál is régebben. Örömmel vonultunk tehát ki teljes pompánkban a könyvbemutatójára Zsuzsával. A kötet egyébként messze kiemelkedik a sorozat többi darabja közül – legalábbis a méretével és terjedelmével... igazán kivételezett helyzet, mondhatom. Amit persze a legkevésbé sem bánok... Tibor nálam is már vagy három és fél évtizede a kivételezettek között szerepel: verseivel is, s azóta töretlen barátságunk okán is. Megjegyzem, talán az egyetlen barátom, akivel még soha, egyetlen alkalommal sem sikerült összevesznünk eddig. No persze nem azért, mintha mindenben egyetértettünk volna... inkább mert mire összevesztünk volna, valamelyikünk mindig elröhögte magát... azaz még azt is inkább elhülyéskedtük... S van-e, lehet-e fontosabb képességünk ennél az életben. Mostani versválogatását egyébként már korábban megkaptam Attilától... s oda is mentem vele az est végén Tiborhoz dedikálni és parolázni vele egyet. S ráadásként kezembe nyomta – sebtében dedikálva ezt is „mint a beszélgetés nagymesterének”, gondolom, az én múltkori beszélgetőkönyvem, *A szövegember* viszonzásául – Onagy Zoltán vele készített interjút, a *Dragéi hajnalok...*-at. Aztán már szedik is szét őt mások. Még jó, hogy legalább így, a könyveink által elbeszélgethetünk néhanap egymással. Persze azért bor, sör, pálinka s egyebek mellett is jó lenne olykor...

2016. április 7., csütörtök, Dunaszerdahely

Tegnap rövid időn belül másodszor járt nálunk, illetve Dunaszerdahelyen Kántor Lajos; most a Tözsérről szóló írásokból összeállított Opus-könyvet értékelte. Az imént viszont Tözsérről telefonoztunk a tegnapi estéről: örül, hogy eljött, jól érezte magát, s ha kis társaság verődött is össze (vagy huszonöten voltunk, ami a Vámbéry-esteken az utóbbi időben már egyáltalán nem számít kis társaságnak), fontos emberek – Árpád emelte ki így – jöttek el. Igaz, Lajos kicsit fáradt volt, enervált, amin nem is nagyon lehet csodálkozni, hiszen jövőre már ő is nyolcvan lesz, de még mindig kifogyhatatlan energiával járja a világot (ez esetben, ahogy egyik nekem szóló dedikációjában írta: „a Felvidék – Erdély – Budapest tengelyen”), rengeteget dolgozik, ír, szervez, előad, a vitalitás és a szellemi frissesség, valamint lelki összeszedettség eleven, két lábon járó megtestesülése még most is. S emléktárnak, megelevenedett irodalomtörténetnek, példátlanul sokfelé ágazó figyelemnek is kiapadhatatlan. Egyfajta csoda, akinek közelében az ember maga is *átteleksül*, s kicsit más ember lesz mindenki. Én végül is hálás lehetek a sorsomnak, hogy ilyen csodálatos egyéniségek, erős személyiségek megtisztelő barátságát is élvezhettem életemben, kimondhatatlan mértékben gazdagodva magam is általuk, mint amilyen – most csak Erdélyből – Páskándi Géza, Hervay Gizka és/vagy Csiki Laci volt, s amilyen Kántor Lajos is.

2016. december 8., csütörtök, Dunaszerdahely

Este a kassai Thália Színház *Mirandolináján* a művházban. Meglepett, hogy telt ház volt, egyetlen szék se maradt üresen (az erkélyen sem). Zsuzsával direkt az első sorokba vettem jegyet (a harmadikba kaptunk), hogy halljak is valamit (nem úgy, mint múltkor a komáromiak Arthur Millerén), s különben is zenés darab volt, így legalább háromnegyed részben hallottam is, de azért voltak jelenetek, amelyek „kimaradtak”. Egyébként remek feldolgozás, illetve szórakoztatásnak kiváló, ötleteli, ám mértéktartó, az arányokra pontosan ügyelő rendezés (Mikó István), megfelelő ritmussal, képzett, pontosan teljesítő, fegyvelmezetten *dolgozó* színészekkel. Mégis, Bocsárszky Attila Ripafrattáján és Petrik Szilárd Forlipopoliján kívül az *énekes játék* nem adott több „felhőtlen” alakítást. Talán még Lax Judit (Ortensia) és Drégner Lilla (Dejanira) felelt meg leginkább a feladatának (dinamikusak voltak, pontosan hozták figurájukat, bár néha a ripacskodás határán, mégsem csúsztak bele soha). Az „öreges” közül már csak Pólos volt a színpadon, aki bár „vénségére” sem lett jobb színész, mint fiatal korában volt, de fegyvelmezetten, sallangok nélkül hozta a figuráját, pontosan annyi modorral, amennyit a szerepe még elbírt, s énekekben is bírta szusszal, hanggal, énektudással. Varga Livia viszont, annak ellenére, hogy magasan képzett énekes, a prózai jelenetekben a kelleténél szürkébb, élettelenebb, fádabb volt, szerintem sokkal több dinamikát követelt volna meg tőle a szerepe, s több színt is belevihetett volna. Nem láttam ugyan még drámai szerepben, de abban (s talán még tragikának is) feltehetően meggyerőbb lehet, mert az eszközei megvannak hozzá, s az alkata is alkalmassá teheti rá.

Egészében véve azonban színház volt, s jó szórakozás.

2017. február 8., szerda, Dunaszerdahely

Talán még találós kérdésnek is jó lehet:

Hogyan ér egymásba Prága Budapesttel Dunaszerdahelyen, méghozzá egész pontosan a Budapest kávéházban?

Egyszerű a magyarázat.

Fél kettő körül a cseh fővárosban élő grafikus barátnőnk, Lőrincz Zsuzsa hívott, hogy itt van a városban, váratlanul le kellett szaladnia Prágából elintéznie valamit az itteni Kortárs Magyar Galériában, és szívesen találkozna velem. OK, persze, s veszem a cipőm és már indulok is...

Mondja valaki, hogy nem ott a világ közepe, ahol én vagyok?!

Mondja valaki, hogy nem Dunaszerdahely a világ közepe?!